

Փ Ո Ւ Ն Ջ

Օ Ր Ա Գ Ի Ր

Թիկոս 564 ԹԱՅԱՐ 1870 ՄԱՅԻՄ 9

Ամեն օր կհրատարակուի : — Հասարակ 10 փարսյ է : — Պօլիս բաժանորդ ըլլալ ուզողը մէկ արծաթ Մէճիտ պիտի վճարէ 100 թուոց համար : Իսկ գաւառացի մէկ 25 դր. դարձեալ 100 թուոց համար , թղթատարութեան ծախքէ ազատ ըլլալով : — Գանձութեան տողը 40 փարսյ է մէկ անգամի համար : — Իրազրիս վերաբերեալ նամակ և ուրիշ ոչ եւ է գրութեան պէտք է ուղղել առ Տնօրէնն իւր : Պօլիս Գանձանքը կողմէն Եւստուֆեանն խան վերի յարկ թիւ 12 սենեակը :

ԱՅԳԱՅԻՆ

Մարտի 968 թուով Էլմէի նկատմամբ յօդուած մը կարդացինք , որ աւելի մեր հետը ներքին ատեւութիւն մը եղան . հաշմանով մեր դէմ կըրէ , և մենք ալ նոյն նախակադրին մեր զրոյց յանցանք կարծածը խտտութեան վերջը , նամակադրին նկարագրութիւնը պիտի ընեմք , որ բարեհաճիք ձեր պատուական լրագրոցն միջոցաւ հրատարակել իւրի դատողութեան ամենեցուն :

Կրէն նամակադիրը , թէ շատ այսպիսի յանցանքներու մէջ գտնուելու եմ . բարեմաղթութիւն կ'ընէ որ Եսքինը ըլլար այս առաջին յանցանքներովս անպատիժ մնայնապէս համար , ետքի յանցանքներս այս է եղեր թէ Ս . Հայրիկը խաբէր եղք , մատուռին զգեստները վեց հազար դրչի համար , դրաւ դրեր ենք ըսելով , որուն համար քննիչ տնօրէններ է Արծ . Մկրտան տէր Զովհաննէս Հայրը , որուն դաւովը սակաւ չու մութ պիտի լուծայ և ամեն տնտեսութիւն պիտի խնայաւորուի եղեր . կրպտաութեան մ'ով խնայաւորակ , քէն իշխ հայրը եկաւ , իւր տեղեկագիրն ալ շինեց ու Ս . Հայրիկին դարեց , դ'ան կարգաւ նոյն գրաւ էէ դրուելը միթէ վերու իջեալ զգեստները . խնայաւորութիւնը

և տնտեսութիւնը կ'ստատարանիս , հարկաւ ոչ : Էլմէի Ժողովուրդը Միջագիւղի մէկ թաղը կ'աղմկելով դիւղէն ժամ մը վար մատուռ մը և դպրոց մը բացին դաւանին անկիրթ չլթողու և հասարակութիւնն ալ առանց պաշտօնի չմնալու համար : Էլմէի Ժողովուրդը Ժամանակ հունենալուն 6000 զուրու Միջագիւղի սնտուկէն ստակ անցուց իր վրայ դպրոցին և մատուռին ծախքերը հօդարա համար իրրեւ աղղակից և թաղեցի . իրան տակ կ'ընէ դիւղին չորսաճինները ու կաղէն վեց հազարը , որուն համար բանտարկութիւններ ալ կըլլան : Էլմէի թաղեցիք ալ կըսեն որ հիմակ ստակ վճարելու ժամանակ չունինք , անէթ տանք , բայց չընդունուիր . ճարերնին կ'հասնի , վեց հազարը վճարելու համար մատուռին սպանները դրաւ դիւղու կոտիպուին , ստակը առնենք ու բանտարկեալներս խալսենք տէյի . և մենք ալ Ս . Հայրիկին կը դիմեմք օգնութիւն և միջամտութիւն խնդրելով ձեր անգութ իշխաններուն խօսք մը հասկնելու համար , յանցանքը մի կըլլանք . դրաւ դրած տեղերնին հիմայ չընդունեց փարսյ չտուաւ որ մենք ալ իշխաններուն տայինք , բանն ու մէկ առուր համար երաշխատար տուինք , օրը լնցաւ փարան երաշխատութեան ամին : Ս . Հայրիկին միջամտութիւնն ալ չընդունելով :

Հիմակ տառեր վճարելու համար յիշեալ Ս. Անթնիկը Պատրիարքարան զրկուեցան որպէս զի ծախուին :

Կամակաղիրը ինք զինք իրբն պատուաւոր մէկը ներկայացունելով Ազգին մէջ, կըսէ թէ հանրազրութեամբ քսան երեք հազար զուրուշ սղորմութիւն արուեր է ասպիսանդին : Ինչպէս կըլլայ որ մենք ամենին չենք դիտեր . որ լրագրին մէջ և ո՞ր թիւով հրատարակւած է նէ, թող ցուցնէ մեզի : Այլապէս նամակաղիրը, թէ որ անթնիկը զրուի և ծախուելու արուած ըլլային նէ, հասարակութիւնը ալիւրնին կը ծախեն : անոնց տառերը կը վճարեն, աս հաւասարակ զրու, աս հաւասարակ ծախել, բայց քու միջամտութեամբ ընտրան մը չյուսողտիր, քեզմէ միայն հեռուեալ եղելութիւնները կ'յուսողտին : Եւոր մատուցութեան ձեռք զարկիր . Ս. Հայրիկն ալ խօթութիւն ներքեւ սօխայ ցուցնել ուզելով ասանց հրամանի մատուց ունին աւ Պատարող կընեն և Ս. Հայրիկն ալ նշմէ «գիւղ», կանուանէ լսելով, այդ անուէր տրիէ ասուն ալ կը հարցունէ : Հայրիկը թող ասկէ զերէր նշմէ չիշէ, մենք ալ Պատարող չենք ըներ, և դուն ալ խնկարկուններուդ ամմա չինցի հա ըսէ, ինչ ձեւերով կը մատենամ, վատալը քովս բապուն չիրնար հանել տէյի խորտայ . դիտեմ դարձեալ չեա ամենար, կեցիր մէկ կարճ ի կարճոյ պատմութիւնդ ընենք, նայինք կրնա՞նք փ տմը ցունել քեզ : Հիմակ պիտի ըսես թէ այդ պատմութեան ինչ հարկ կայ . ձեր դրածին համեմատ մեր պատժոյ արժանաւորութեան և ձեր պատժոյ չենթարկուելուն ի լուր Ազգին և Տէրութեան օրինաց և Աստուծոյ պատուիրանաց բողոք մի է . կարծեմ երկու հարիւր զուրուշ ամառկանով տէրութեան միղանին գործաւոր ես . այս պատմութիւնը լսէ . միղանի վերապահուի : Այնմ Բեանի պաշտն այդ երկու հարիւր զուրուշ ամառ

կանը կտրելէն ի գատ, սպասուորութենէ կը հանէ և պատժոյ ալ կենթարկէ . այս պատմութիւնը լսողք և Մասիս լրագրապետն ալ ինչ արժէք և պատիւ ունենալը պիտի հասկնան : Ես եմ Մարտիրոս Աղամեան դուն Համբարձում Աթանասեան, գտնք պատմութեան :

Ձեր մեծ. Գրիգոր ազա Աթանասեան հայրենիդ ութ տարի յառաջ իրեն սիրելի բարեկամ բժիշկ Յովսէփին օրիորդը տասր տարեկան ձեր տունը բերաւ զաւակի աչքով, տունը սպասուորութիւն ընելու . աս կէց երկու տարի յառաջ յիշեալ օրիորդին կուսութիւնը սղծուելով կ'յղանայ, հօրը տունը զրկեցիք, հայրը չընդունեց, Փրկիչ զրկեց, հոն մանուկը աշխարհ բերելէն յետոյ տղան հետը կրկին դիւղը եկաւ . հայրը փիճը ուրկէ վտարեցեցար նէ հոն գնաւ ըսաւ, և դուն չընդունեցիր ու տէր չեղար . ի լուր ամենեցուն սղծեալ օրիորդն բողոքեց, զգովին դարձեալ Պօլիս զրկուեցաւ . մանուկը հիմայ Պօլիս շամաշիի մը քով է մայրն է սիւսանայութիւն կընէ : ասոր վրկայ սղծեալ կուսին բողոքները որ կըսէր կը կանչէր . Համբարձում Աթանասեանն է տէյի . մինչև հիմայ հայրն ու մայրը քու վատութիւնդ կանխեն, քու ընթացքիդ համար զաւակէ մը ելան . կհարցունեմք ձեր հօրը անբաժանելի բարեկամին բաժանումը ինչէն յառաջ եկաւ և մեծ . հօրդ ինչ պատիւ բերած կըլլայ : Այս եղելութեանց ակնանատես չեմք, սղծուած կուսին բողոքները բոլոր հասարակութիւնը լսեց . ըսեա որ այդ աղջկը մեր վրայ զրպարտութիւն կընէ, կը պատասխանեմ ձեր տանը մէջ քեզի պէս զաւակի տէր եղբայր ունիս, և անպակ հասուկ եղբայր ունիս անոնց . վրայ չձգեր չզրպարտեր, քնչու օրով ժամով ձեր վրայ կհաստատէ . հիմայ արժէքդ հասկցա՞ր, կամչեա՞ս, կկարմրի՞ս, պատիւդ ունիս, ականջը չընկէ : Մամուկին որ ըսած

էր ամանակներուն համար արտադրուելէն
արտադրուել տալ կէսէ սակաւերը :
1870 մայիս 2 Մարտի
Ելէն կէսէի Ս. Աղամեան

Մէկ քանի հայեր անդին աւ-
դին պարտեղով ազգային հին պար-
տուց համար նուէր կհաւաքեն Ե-
ղեր : Անցեալ չարթու Իսկիւտար
Չինիլի բաղնիքը երթալով հոն
գտնուող մեր ազգայիններէն ստակ
առեր են հին պարտուց անուեղով :

Ս. Իսարգախութիւն մ'ըլլալով
Պատրիարքարանի ծանուցանելէն յե-
տոյ պատուարժան հասարակութեան
կիմացունեմք որ ասոր անոր խաբ-
ւելով ստակ չտան , մինչև որ Պատ-
րիարքարանի կողմանէ օրինաւոր
կերպով իրենց չէլմեն :

Օտեան Գրիգոր Էֆէնտի և
Համամեան Սարգիս Էֆէնտի ա-
ռալիկայ երկու չարթի օրը մայրա-
քաղաքս պիտի թողուն , Փարիզ օ-
գափոխութեան երթալու համար :

— Թաղւոր անուն 65 տարեկան
ազգային մը հինգ չարթի օր Իւս-
կիւտար Եհնիմահալէ սրճարանի մը
մէջ յանկարծամահ եղեր է :

Անցեալ կիւրակէ օրը Թաղւոր
մի կողմը կառքէ մը կոխկառուած
ինք տարեկան տղայ մը հետեւալ օ-
րը մեռեր է , անկարելի ըլլալով դար-
մանել :

— Փարիզի մէջ գաղղիացի երիտա-
սարդ մը Նարոյէն կայսեր երեսն

իւլերու կորսուէ դնա մեր գլխէն
սերուն համար , դասիկանութեան
կողմանէ բռնուէր բռնատրկուէր է
բայց յետոյ արձակուէր է կայսեր հը-
րամանաւ որ միշտ քաղցրութեամբ
կըլարուի իրեն գէմերդներուն հետ :

Փարիզի մէջ անցեալները մարդ
մը մեռնելով 10-15 հազար լիրայի
արժողութեամբ ինչ մը սիկառնիկ
ներ ձգեր է : Սիկառնիկ սիկառնիկ
խենդ է եղեր :

Փարիզի աիկառնիկ ձգելով Գ-
րենց դուռները բաղնիքի ծրարի
պէս մազերով այլանդակելու մօտեան
սիսեր են մազերին ծաղկիկներով լա-
սըն դեղեցիկ կերպով մը զարդա-
րել :

— Այսօրու մէջ նպարտածառի
մանչ մը քիչ մնացեր է որ խենդ եկայ ,
լսելով որ այս ինչ դեղարանին սպա-
սաւորին քով գտնուած 72178 թուով
սաքոնիական վիճակահանութեան
տոմսակն 15000 լիրա չահեր է : Ահա
է գիտնալ որ այս տոմսակն նպարա-
վածառին մանչուն է եղեր , բայց
դեղարանին սպասաւորին հետ խաղի
մոտեցով տոմսակն անոր անցեր է :
Արտուի թէ դատի պիտի ելնեն :

— Սրբաւորաւոր մը պապա-
կան Վիթերպո քաղաքը պանդոկ
մը իջնելով ճաշէն յետոյ պան-
դոկապետին հետ խօսակցութեան
բռնուելով և իբր թէ մոտեմանալով
10 հազար ֆրանկ վատտկած և այս
ինչ տեղն երթալու դիմաւորութիւն

ունեցած ըլլալը կիմացունէ և քիչ մը ետքը ճամբայ կենէ : Հաղիւ մէկ քանի ժամու ճամբայ քրած, երեք աւազակ դիմացը կենեն և կլանան կողոպտել, բայց կյանջողի դէմ դընել ու ազատիլ և կհարկադրի ետ դառնալ : Կիջնէ գարձեայ միւսնոյն պանդուկը և եղածը կպատմէ : Պանդուկապետը ցուակցութիւն յայտնելով պետք եղածը կուտայ և մարդը սենեակ մը կըսալի, զիչերը հոն անցունելու և հետեւեալ օրը ապահով միջոցաւ ճամբորդելու համար :

Քիչ մ'ետքը երեք աւազակները պանդուկը գալով եղածը կպատմեն, և պանդուկապետէն իմանալով մարդուն հոն ըլլալը վեր անոր սենեակին առջևը կենեն : Մարդը ներսէն ականջ դնելով կիմանայ որ պանդուկապետը ներս մտնելով զինքը պիտի սպաննէ և մարմինը պատուհանէն պարտէզը պիտի նետէ և աւազակները հոն գտնուելով պատրաստուած փոսի մը մէջ պիտի թաղեն : Անմիջապէս սուրը կըսալէ և զրանը ետևը կպահուրտի . աւազակները պարտէզը փոսը բանալու կիջնեն . պանդուկապետը սենեակէն ներս կմտնէ . արջառավաճառն յանկարծ մէկ սրէ կհանէ ու պարտէզը կնետէ, և աւազակները զանի արջառավաճառը կարծելով թաղելու վրայ եղած ատենը մարդը կվազէ ոստիկանութեան կիմացունէ և աւազակները կըռնուին :

Այսպէս անգղամ պանդուկապետը կիյնայ ուրիշին համար պատրաստած փոսին մէջ . . . : Այս դէպքը մեծ կակ խրատ մը կընայ ըլլալ մանց . . . :

Վանքին մէջ դաստիարակուած վարդապետ մը այնչափ դիտուն էր և խոստովանանքի մէջ այնպիսի արուեստական բաներով կըարբանէր որ երբեմն խնտ պարզ և խիստ ծածաղաչարժ պատասխաններ կընդունէր : Օր մը խոստովանանքի մէջ մէկ ժողովրդին հարցուց . « Իրաւամուլ չե՞ս մի դու . . . » Վարդապետ, ես այդչափ պատիւ չունիմ . . . Գինեմուլ չե՞ս մի . . . » « Խաղամուլ ես ամենեւին » որկրամուլ երբէք . . . ուրեմն վաւաչամուլ ես . . . » « Ես ինչպէս բան ըլլալը անդամ չգիտեմ : Մարդ աստուծոյ, ըսաւ քահանայն սիրտը նեղանալով, ինչ ես դու հապա . . . հացադործ, պատասխանեց ապաշխարողը, թէ որ չես հաւտար՝ վրաս դուխս տես, բոլոր ալիւր է :

Սէտայը Հաղըդէթի դէմ մեծ խ. Սարաճեանի հրատարակած 37 երեսէ բաղկացեալ Սէտայը կուկուկ անուն տեարակն, ձեռքէ ծախուելէ զատ ամեն հայ գրավաճառաց քով կը գտնուի ի գին 60 փարայ :

ՏՆՕՐԷՆ ԵՒ ՏԷՐ

Հ. Ս. ԱԼԱՃԱՃԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊԵՏՐՈՍ ՃԷՉՎԷՃԵԱՆ
ԵՌԻՍՈՒՖԵԱՆ ԽԱՆ